

Knytblusen som blev en symbol

Berättelse

Sara Danius föddes 1962 i Täby, norr om Stockholm. Hennes mamma var den kända författaren Anna Wahlgren, så böcker och språk fanns alltid i hemmet. Sara studerade vidare, först i Sverige och sedan i England och USA, och 1997 blev hon doktor. Hon arbetade som forskare och blev så småningom professor, först i estetik vid Södertörns högskola och senare i litteraturvetenskap vid Stockholms universitet.

År 2013 valdes Sara Danius in i Svenska Akademien, som varje år bestämmer vem som ska få Nobelpriset i litteratur. Två år senare, 2015, blev hon vald till ständig sekreterare. Det innebar att hon ledde Akademiens arbete och var dess ansikte utåt. Hon var den första kvinnan någonsin på den posten, vilket många såg som ett viktigt steg. Sara Danius blev snabbt populär. Hon talade tydligt, klädde sig elegant och bar ofta en knytblus, alltså en blus med en rosett vid halsen.

Men 2017 och 2018 hamnade Akademien i en svår kris. En man som kallades "Kulturprofilen", Jean-Claude Arnault, anklagades av många kvinnor för sexuella övergrepp. Han hade nära kopplingar till Akademien, och det visade sig att flera ledamöter inte ville agera. Sara Danius ville att Akademien skulle ta avstånd och städa upp, men hon fick inte tillräckligt stöd. I april 2018 tvingades hon därför lämna sin post.

När hon kom ut från mötet bar hon en knytblus, och det blev en stark bild. Tusentals människor samlades till stöd för henne, och många knöt en blus på samma sätt. Knytblusen blev på så vis en symbol för mod och för att våga säga ifrån, även om det kostar något. Året 2018 delades inget Nobelpris i litteratur ut, vilket inte hade hänt sedan 1943.

Sara Danius fortsatte att skriva och föreläsa. Men hon var sjuk i bröstcancer, en sjukdom hon hade levt med i flera år. Hon dog i Stockholm i oktober 2019, bara 57 år gammal. Många minns henne både som en skarp forskare och som en person som stod upp för det hon trodde på, trots att det var svårt.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
författare	en person som skriver böcker
forskare	en person som undersöker och söker ny kunskap
professor	den högsta läraren och forskaren på ett universitet
Svenska Akademien	en grupp på 18 personer som bland annat väljer Nobelpriset i litteratur
ständig sekreterare	den person som leder Akademiens arbete
ledamot	en person som är medlem i en grupp eller förening
kris	en svår och farlig situation

ORD	FÖRKLARING
anklaga	att säga att någon har gjort något fel
övergrepp	när någon gör något sexuellt mot en annan persons vilja
ta avstånd	att tydligt visa att man inte håller med eller stödjer något
knytblus	en blus med en rosett (knyte) vid halsen
symbol	något som står för en idé eller en känsla

Läsförståelsefrågor

1. Vad arbetade Sara Danius med innan hon kom till Svenska Akademien?
 1. Hon var politiker och minister.
 2. Hon var forskare och professor.
 3. Hon var journalist på en tidning.
2. Varför var det historiskt att Sara Danius blev ständigt sekreterare 2015?
 1. Hon var den yngsta personen någonsin på posten.
 2. Hon var den första kvinnan på posten.
 3. Hon var den första utländska personen på posten.
3. Vad handlade krisen i Akademien om?
 1. Akademien hade slut på pengar.
 2. En man anklagades för övergrepp och Akademien agerade inte.
 3. Ledamöterna ville flytta Nobelpriset till ett annat land.
4. Vad ville Sara Danius göra under krisen?
 1. Hon ville att Akademien skulle ta avstånd och städa upp.
 2. Hon ville skydda "Kulturprofilen".
 3. Hon ville lägga ner hela Akademien.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Sara Danius mamma var författare.
 2. Sara Danius lämnade sin post helt frivilligt, utan press.
 3. Sara Danius hade tre barn.
6. Varför blev knytblusen en symbol? (öppen fråga)
7. Sara Danius dog 2019. Vad var orsaken enligt texten?
 1. En olycka.
 2. En sjukdom hon hade haft i flera år.
 3. Texten säger inte orsaken.
8. Vad hände med Nobelpriset i litteratur 2018?
 1. Det delades ut som vanligt.
 2. Det delades inte ut det året.
 3. Det gavs till två personer samtidigt.
9. Förklara med egna ord varför många människor samlades till stöd för Sara Danius. (öppen fråga)
10. Sista meningen säger att hon "stod upp för det hon trodde på, trots att det var svårt". Vad menas med det? (inferensfråga)

Facit

1. Hon var forskare och professor.
1. Hon var den första kvinnan på posten.
1. En man anklagades för övergrepp och Akademien agerade inte.
1. Hon ville att Akademien skulle ta avstånd och städa upp.
1. ja b) nej c) det står inte i texten
- Exempel på svar: Sara Danius bar en knytblus när hon tvingades lämna sin post. Andra människor knöt också blusar för att visa stöd, och blusen kom att betyda mod och att våga säga ifrån.
1. En sjukdom hon hade haft i flera år. (bröstcancer)
1. Det delades inte ut det året.
- Exempel på svar: Många tyckte att hon hade gjort rätt och behandlats orättvist. De ville visa att de höll med henne och stöttade henne.
- Exempel på svar: Hon fortsatte att kämpa för det hon ansåg var rätt, även när det ledde till att hon förlorade sin post och fick problem.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten passar för samtal om civillkurage, jämställdhet och #metoo. Tema: att våga säga ifrån och vad det kan kosta. Diskutera gärna symbolers makt (knytblusen) före läsningen för att aktivera förförståelse.

Diskussionsfrågor

- Sara Danius vågade säga ifrån fast det var farligt för henne själv. Har du varit med om en situation där någon vågade säga ifrån?
- Kläder kan bli symboler, som knytblusen. Finns det andra kläder eller saker som är symboler i din kultur?
- Varför tror du att det var viktigt för många att en kvinna ledde Svenska Akademien?
- **Skriv (5 meningar):** Beskriv en person du beundrar för att hen är modig. Vad gjorde personen och varför är det modigt?

Källor och faktagranskning

- Sara Danius – Wikipedia: https://sv.wikipedia.org/wiki/Sara_Danius
- Svenskt kvinnobiografiskt lexikon (SKBL): <https://skbl.se/sv/artikel/SaraMariaDanius>
- Sara Danius död efter lång tids sjukdom – SVT Nyheter: <https://www.svt.se/kultur/sara-danius-dod>
- Sara Danius – första kvinnliga sekreteraren blev en feministikon – Boktugg.se: <https://www.boktugg.se/2019/10/12/sara-danius-forsta-kvinnliga-sekreteraren-blev-en-feministikon/>

Faktagranskad i juni 2026. Sara Maria Danius föddes 5 april 1962 i Täby och dog 12 oktober 2019 i Stockholm (begravd på Katarina kyrkogård) efter flera års sjukdom (bröstcancer). Hon var litteraturvetare och professor i estetik vid Södertörns

högskola och senare professor i litteraturvetenskap vid Stockholms universitet. Hon valdes in i Svenska Akademien 2013 och blev den 1 juni 2015 dess första kvinnliga ständige sekreterare. Den 12 april 2018 lämnade hon posten under krisen kring "Kulturprofilen" Jean-Claude Arnault och #metoo; hon avgick formellt från sin stol i februari 2019. Stödet visades bland annat med knytblusar. Hennes mor var författaren Anna Wahlgren. Osäkerhet: exakt sjukdomsförlopp och interna detaljer i Akademien bygger på pressuppgifter och kan vara ofullständiga. Bilden är ett verifierat fritt foto från 2015 (CC BY-SA 4.0, foto: Frankie Fouganthin, via Wikimedia Commons), taget när hon tillkännagav Nobelpriset i litteratur.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.